

SANDNES KOMMUNE

Veileder og rutiner for fraværshåndtering

**Grunnskolen
i Sandnes**

OM VEILEDEREN

Denne veilederen skal være et verktøy for skoleledere og andre ansatte i grunnskolen i Sandnes, for å kvalitetssikre skolens arbeid med fraværshåndtering og bidra til en best mulig oppfølging av den enkelte elev.

Vedlegg 1 er en oversikt over Opplæringsloven m/forskrift sine bestemmelser som omhandler lov hjemler mtp opplæring.

Vedlegg 2 er varslingsrutiner som skal følges når elever ikke dukker opp på skolen og/eller når skolen ikke oppnår kontakt med foresatte. Disse skal sikre at kommunen til enhver tid har oversikt over hvor våre elever befinner seg.

INNHALDSFORTEGNELSE

OM VEILEDEREN.....	3
INNLEDNING	5
Skolefravær – ansvar for hva og når?.....	6
Del 1 Forebygging av skolefravær	7
Del 2 Bekymringsfullt fravær – hvordan fange opp og snu trenden?	8
Vedlegg 1 Lovhjemler i forhold til rett og plikt til grunnskoleopplæring	10
Vedlegg 2 Rutiner for varsling når elever ikke møter.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.

INNLEDNING

Veiledningen har et forebyggingsperspektiv og skal gi et faglig perspektiv og praktiske rutiner når det gjelder skolefravær. I tilfeller der skolefraværet har alvorlige psykiske eller skolefaglige vansker som bakgrunn, vil det være behov for mer spesialisert kompetanse. Det kan være utredning av elevens særlige behov i opplæringen, behandling for eleven eller støttetiltak i familien. Disse rutinene går ikke spesifikt inn på utredning, tiltak og behandling som faller inn under mandatet til PPT, BUP eller barneverntjenesten.

Definisjoner:

Skoleskulk:

- Udokumentert fravær der årsakene peker i retning av atferdsvansker, men det trenger ikke foreligge psykiske vansker.
- Skulkeren vil ikke gå på skolen, og uteblir gjerne uten at de foresatte er klar over dette.

Problematiske skolefravær kan defineres ved en eller flere av følgende situasjoner:

- Fullstendig fravær fra skolen.
- Når barnet går på skolen, men forlater skolen i løpet av dagen.
- Når barnet viser store atferdsproblemer med å komme seg på skolen, uttrykt med sinne, gråt, engstelse, protest og frustrasjon.
- Vansker med å møte på skolen som følge av emosjonelt ubehag (angst, depresjon).
- I motsetning til skulkerne vet foreldrene om fraværet, og elevene holder seg gjerne hjemme eller et annet sted de opplever som trygt.

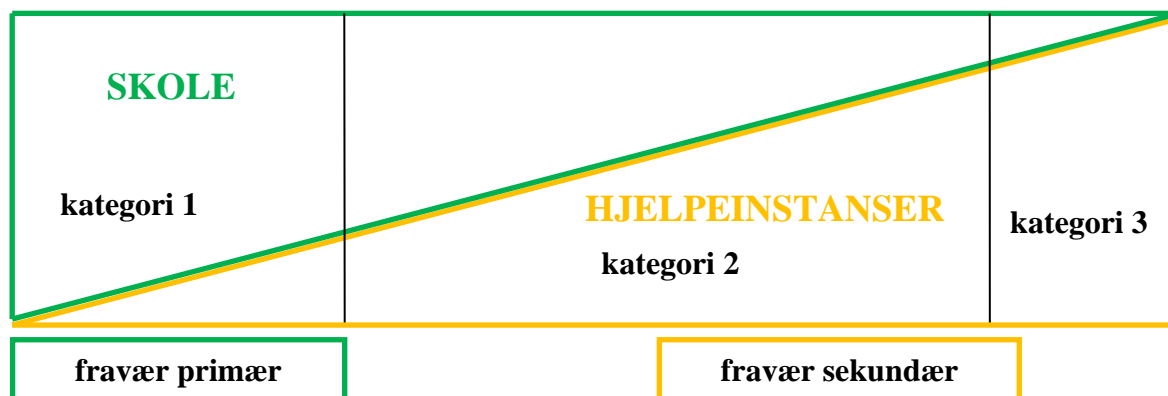
For å kartlegge hva som er årsaken til fraværet kan en tenke ut fra situasjon, atferd, følelse, tanker eller fysiske plager. Det er viktig at en har klart for seg hvor problemet ligger før tiltak iverksettes.

Tiltak som virker:

Forskning viser at tiltak som har positiv effekt ved skolevegring er:

- Godt oppfølgingssystem for fravær
- Tidlig involvering av foreldre og hjelpeapparat
- Vilje til engasjement, tilrettelegging og intervensjon

Skolefravær – ansvar for hva og når?

Figuren over visualiserer utfordringene vi står overfor ved skolefravær. Så lenge det primære problemet er fravær fra skolen er skolen den viktigste arenaen og den som har ansvar for eleven. Jo lengre ut langs figuren en kommer og skolefraværet etter hvert blir et sekundært problem, jo flere andre instanser må inn og ta ansvar sammen med skolen.

Risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer ved skolen

Beskyttelsesfaktorer	Risikofaktorer
<ul style="list-style-type: none">• godt registreringssystem og oppfølging av fravær• tydelig klasseledelse• tilpasset opplæring• trygg relasjon mellom lærer og elev og elevene imellom• interne støttesystemer• tidlig involvering av andre aktører• handlingskompetanse på intervensjon ved skolevegning	<ul style="list-style-type: none">• mangelfulle rutiner for registrering og håndtering av fravær• høyt lærerfravær• dårlig klasse- og læringsmiljø• liten kompetanse på psykiske vansker• lite tilpasset opplæring• liten forutsigbarhet i undervisningen

Ved å ta utgangspunkt i dette oppsettet har vi utarbeidet konkrete tiltak for å forebygge fravær og for å stoppe begynnende fraværspromatikk.

Del 1 Forebygging av skolefravær

Fravær deles i to undergrupper: dokumentert og udokumentert fravær. Dokumentert fravær er fravær som skyldes sykdom dokumentert fra foresatte eller lege, eller innvilgede permisjoner. Udokumentert fravær er fravær i enkelttimer eller dager som eleven styrer selv (skulk). Det er viktig at både dokumentert og udokumentert fravær registreres og ses på i en sammenheng for å vurdere om tiltak skal settes i verk.

Tiltak

1. Godt psykososialt miljø på skolen og i klassen

Alle skoler skal jobbe systematisk for et godt psykososialt miljø blant elever både klassevis og for hele skolen. Egne planer for dette er utarbeidet ved den enkelte skole.

2. Tilpasset opplæring

Alle elever skal være sikret god og tilpasset opplæring.

3. Samarbeid skole-hjem

Skolen har ansvar for at et samarbeid med hjemmet kommer i stand og fungerer. Alle skoler har faste rutiner for slikt samarbeid med foreldremøter og samtaler med elever og foresatte. Innholdet i samarbeidet bestemmes av skole og hjem, men det innføres at fravær skal være et tema på alle møtepunkt mellom skole og hjem.

Foresatte skal vite at fravær fra skole normalt er veldig lavt for elever. De skal også få informasjon om hvordan de konkret skal forholde seg når deres barn har fravær, og hva som er med på å forebygge uheldig utvikling.

4. Rutiner for oppfølging og registrering av fravær

Hver skole har ansvar for å lage gode rutiner og retningslinjer for registrering av fravær, inkl enkelttimer, rapportering av fravær internt på skolen og oppfølging av bekymringsfullt fravær.

Hver skole skal i utvidet spes.ped. møte, hvor PPT er tilstede, ha fravær som et fast punkt på sakslista.

Skolen rapporterer elevenes fravær årlig til kommunaldirektøren i forbindelse med Egenvurdering.

Del 2 Bekymringsfullt fravær – hvordan fange opp og snu trenden?

Ved å følge opp kommunens rutiner for fraværføring, sikrer en god dokumentasjon og en vil ha et godt apparat for å fange opp elever med bekymringsfullt fravær.

Skolens utvidete spes.ped-gruppe, hvor PPT er tilstede, skal ha fravær blant elever som fast punkt på hvert møte. Ved bekymringsfullt fravær hos enkeltelever vurderes det i dette møtet om andre instanser skal kobles inn.

Altona skole og ressurscenter skal ha primærkompetanse på dette området og vil derfor være en naturlig støttespiller for skolene. Det vil være ulik kompetanse ved den enkelte skole. Rektor ved skolen må derfor vurdere hvorvidt det er behov for veiledning eller ikke.

Skole, foreldre, PPT og evt andre instanser som er i saken møtes for en problemløsende samtale og avklarer ansvarsområder videre. Hensikten er å finne ut hvor «skoen» trykker og sette opp en plan for eleven, en plan for lærerne og en for foreldrene – hva skal de konkret gjøre for å endre strukturer som opprettholder fraværet?

Rektor er ansvarlig for at det utarbeides tiltak for elev, hjem og skolen, og at tiltaksplanen i fellesskap evalueres og evt. endres.

Del 3 Fravær som sekundært problem

I en del tilfeller vil utfordringene hos eleven være så store, at skolens kompetanse ikke er nok. Elevenes problemer er så dyptgående at tiltak som må settes inn, faller inn under helselovgivningen (jfr kategori 3 i tabell side 6).

Skolen og eksterne instanser: Mandat og arbeidsområder

I saker med skolefravær vil det ofte være flere instanser involvert, spesielt dersom vansken varer over tid. I denne veilederen er det fremhevet at skolefravær kan forstås ut fra samspillet mellom faktorer ved elev, skole og hjem. Ofte handler tiltak ved skolefravær om å få systemet til å fungere rundt eleven og å få til god kommunikasjon mellom de involverte. Skolen og eksterne instanser vil ha en felles oppgave i å få til godt samarbeid og kommunikasjon slik at systemet rundt eleven fungerer. I tillegg kan det være behov for tiltak som er spesifikt rettet mot eleven, skolen eller familien. Når flere instanser er inne i en enkelt sak er det nødvendig med tydelig avklaring av ansvar.

Skolen sitt mandat og arbeidsområder

Skolen skal gi tilpasset opplæring ut fra elevenes evner og forutsetninger og tilrettelegge for enkeltelever med særlige behov (opplæringsloven § 1-3 og 5-1). Skolen må innhente sakkyndig vurdering fra PPT i tilfeller der det er behov for å vurdere elevens utbytte av det ordinære opplæringstilbudet. Rektor kan fatte enkeltvedtak om tiltak som angår det psykososiale miljøet uten tilrådning fra PPT (opplæringsloven § 9a-3).

Skolen har ansvar for å igangsette kartlegging og tiltak ved bekymring for skolefravær, tilrettelegge i skolesituasjonen og samarbeide med foresatte og andre involverte parter om å få eleven til skolen.

Skolens arbeidsområde inkluderer å etablere systemer og rutiner for å kunne forebygge og oppdage skolevegring på et tidlig tidspunkt. Skolen må tidlig ta kontakt med aktuelle samarbeidspartnere ved behov for veiledning, utredning av elevens behov i opplæringen eller dersom skolen vurderer at det er behov for tiltak i hjemmet eller behandling for eleven.

Vedlegg 1 Lovhjemler i forhold til rett og plikt til grunnskoleopplæring

Opplæringsloven §5-1

§ 5-1. Rett til spesialundervisning

«Elevar som ikkje har eller som ikkje kan få tilfredsstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet, har rett til spesialundervisning.

I vurderinga av kva for opplæringstilbod som skal givast, skal det særleg leggjast vekt på utviklingsutsiktene til eleven. Opplæringstilbodet skal ha eit slikt innhald at det samla tilbodet kan gi eleven eit forsvarleg utbytte av opplæringa i forhold til andre elevar og i forhold til dei opplæringsmåla som er realistiske for eleven. Elevar som får spesialundervisning, skal ha det same totale undervisningstimetallet som gjeld andre elevar, jf. § 2-2 og § 3-2.»

Opplæringsloven §2-1

1. ledd → (Rett og plikt)

«Barn og unge har plikt til grunnskoleopplæring, og rett til ein offentleg grunnskoleopplæring i samsvar med denne lova og tilhøyrande forskrifter. Plikten kan ivaretakast gjennom offentleg grunnskoleopplæring eller gjennom anna tilsvarende opplæring.»

4. ledd → (Helt eller delvis fritak fra opplæringsplikt)

«Retten og plikta til opplæring varer til eleven har fullført det tiande skoleåret. Etter sakkunnig vurdering og med skriftleg samtykkje frå foreldra kan kommunen heilt eller delvis vedta å fritta ein elev for opplæringsplikta dersom omsynet til eleven tilseier det.»

5. ledd → (Strafferettslig ansvar)

«Dersom ein elev utan å ha rett til det har fråvære frå den pliktige opplæringa, kan foreldra eller andre som har omsorg for eleven, straffast med bøter dersom fråværet kjem av at dei har handla forsetteleg eller aktaust. Offentleg påtale blir ikkje reist utan når kommunen set fram krav om slik påtale.»

Fritak fra opplæringsplikten

Et vedtak etter denne paragrafen (§2-1, 4. ledd), gir eleven rett til ”å få tilbake” opplæringen på et senere tidspunkt, samt rett til opptak i videregående skole.

Hjemmeundervisning

Retten til hjemmeundervisning forutsetter at elevens sykdom innebærer at eleven ikke vil kunne få tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen.

Opplæringslovens kapittel 5:

Det må komme frem i den sakkyndige vurderingen som gjøres at eleven vil ha et behov for å få opplæring i hjemmet.

Før hjemmeundervisning er aktuelt må følgende skje:

- Oppmelding til PPT med foresattes samtykke
- Utarbeidelse av sakkyndig vurdering
- Fatte enkeltvedtak med klageadgang
- Utarbeidelse av IOP

Hjemmeundervisning dekker juridisk skolens plikt, men er ofte lite hensiktsmessig. Det kan evt brukes ved etablering av kontakt og i en opptrappingsplan for en kort periode.

Aktuelle paragrafer i Forskrift til opplæringsloven:

§ 3-3 - Grunnlaget for vurdering i fag (3. ledd)

Eleven, lærlingen og lærekandidaten skal møte fram og delta aktivt i opplæringa slik at læraren og instruktøren får grunnlag til å vurdere eleven, lærlingen og lærekandidaten sin kompetanse i faget. Læraren og instruktøren skal leggje til rette for at han eller ho får eit tilstrekkeleg grunnlag for å vurdere kompetansen til eleven, lærlingen og lærekandidaten, slik at den retten eleven, lærlingen og lærekandidaten har etter §3-1, blir oppfylt. Stort fråvær eller andre særlege grunnar kan føre til at læraren ikkje har tilstrekkeleg grunnlag for å gi halvårsvurdering med karakter eller standpunkt karakter.

§ 3-20 - Fritak frå vurdering med karakter for elevar med individuell opplæringsplan

Når ein elev i grunnskolen får opplæring etter individuell opplæringsplan, avgjer foreldra om eleven skal ha vurdering med eller utan karakter. I fag der det både gis skriftlege og munnlege karakter, kan foreldra også velje om eleven skal ha berre skriftleg eller munnleg karakter i faget. Dei som vel karakter i norsk skriftleg, kan velje karakter i den eine eller begge målformene. Valretten gjeld berre i fag som er omfatta av enkeltvedtaket om spesialundervisning.

Skoleeigaren skal sørge for at eleven og foreldra i grunnskolen får nødvendig rettleiing om kva val av vurdering utan og med karakter inneber for eleven.

Elevar i vidaregåande opplæring kan ikkje få fritak frå vurdering med karakter sjølv om dei har individuell opplæringsplan i eit fag.

§ 3-38 - Rett til dokumentasjon

Alle som har fullført grunnopplæringa, har rett til å få opplæringa dokumentert. Elevar som har gått gjennom delar av opplæringa, har krav på å få denne dokumentert.

§ 3-41 - Førings av fråvær i grunnskolen

Frå og med 8. årstrinnet skal alt fråvær førast på vitnemålet. Fråvær skal førast i dagar og enkelttimar. Enkelttimar kan ikkje konverterast til dagar.

Eleven eller foreldra kan krevje at årsaka til fråværet blir ført på eit vedlegg til vitnemålet. Dette gjeld berre når eleven har lagt fram dokumentasjon på årsaka til fråværet.

Dersom det er mogleg, skal eleven leggje fram dokumentasjon av fråværet frå opplæringa på førehand.

For inntil 10 skoledagar i eit opplæringsår, kan eleven krevje at følgjande fråvær ikkje vert ført på vitnemålet:

- a) dokumentert fråvær som skyldast helsegrunnar*
- b) innvilga permisjon etter opplæringslova § 2-11.*

For at fråvær som skyldast helsegrunnar etter bokstav a ikkje skal førast på vitnemålet, må eleven leggje fram ei legeerklæring som dokumenterer dette. Fråvær som skyldast helsegrunnar må vare meir enn tre dagar, og det er berre fråvær frå og med fjerde dagen som kan strykast. Ved dokumentert risiko for fråvær etter bokstav a på grunn av funksjonshemming eller kronisk sjukdom, kan fråvær strykast frå og med første fråværsdag.

Vedlegg 2 Rutiner for varsling når elever ikke møter

Kommunen som skoleeier, er pliktig til å ha et overordnet system, som sikrer oversikt/kontroll på hvor våre elever befinner seg. (oppl.lovens §13-10).

Skolens fraværsoppfølging ivaretar denne oversikten for de fleste elever. Unntak er de elever som uteblir og skolene ikke kan gjøre rede for. Kommunaldirektøren gjør derfor oppmerksom på at melding i slike situasjoner skal sendes kommunaldirektøren.

Bekymringsmelding til barnevernet	<p>I noen tilfeller kan det være aktuelt å sende bekymringsmelding til barnevernet dersom en elev har stort ugyldig fravær. Ansatte i skolen kan ha plikt til å melde fra til barnevernet dersom barn og unge over lengre tid har vist alvorlige atferdsvansker. Ugyldig fravær alene er neppe grunn til å sende bekymringsmelding. Det er først når ugyldig fravær kombineres med andre alvorlige atferdsproblemer det vil være riktig å sende melding til barnevernet.</p> <p>Før det blir sendt bekymringsmelding til barnevernet, må, i de fleste tilfeller, foreldre/foresatte informeres.</p>
Manglende kontakt med foresatte	<p>Om en elev er fraværende fra skolen mer enn 10 sammenhengende dager og skolen etter gjentatte forsøk fra fraværets 4. dag ikke oppnår kontakt med foresatte, må følgende rutiner følges:</p> <ul style="list-style-type: none">- Skolen sender rekommandert brev til foresatte og ber foresatte ta kontakt med skolen. Brevet må redegjøre for lovverkets bestemmelser om rett og plikt til opplæring- Skolen tar kontakt med foresattes arbeidsgiver for å sjekke om foresatte er på arbeid- Skolen kontakter folkeregisteret- Skolen sender bekymringsmelding til barnevernet
Varsling når elever som er innskrevet på skolen ikke dukker opp	<p>Dersom en elev er tilmeldt/innskrevet på skolen og ikke møter, har skolen plikt til å kontakte avgiverskole og evt. foresatte, for å kartlegge årsak. Gjelder både flytting internt i kommunen og ved tilflytting fra andre kommuner.</p> <p>Tilsvarende gjelder ved tilbakeføring etter institusjonsopphold.</p> <p>I tilfeller der skolen ikke lykkes å få klarhet i årsaken for uteblivelse, skal melding sendes til kommunaldirektøren</p>
Melding til NAV (mistanke om utenlandsopphold)	<p>Om en elev har hatt sammenhengende fravær fra opplæringen i 20 dager og det er grunn til å regne med eller kjent at fraværet skyldes opphold i utlandet, skal skolen sende melding om fraværet til NAV.</p> <p>Tilsvarende gjelder ved skolestart for nye elever, som ikke tidligere har vært elev i grunnskolen i Sandnes.</p> <p>Jmfr. Rundskriv 2-2007</p> <p>http://www.sandnes.kommune.no/Fillager/Internett/resultatenheter/skole/runskriv200702_meldeplikt.pdf</p> <p>Melding om uteblivelse skal i tillegg meldes til kommunaldirektøren.</p>